

УДК 821.161.2:730(477)

Борис ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ,

*член правління Українського фонду культури,
лауреат премії Михайла Сікорського;*

Володимир ДЕНИСЕНКО,

*доктор історичних наук, доцент Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна»*

ГРОМАДЯНИН СВІТУ ЗА ПОКЛИКАННЯМ (ДИПЛОМАТИЧНА ВІЗІЯ СКУЛЬПТУРНОЇ ШЕВЧЕНКІАНИ)

Один із численних шанувальників і дослідників творчості Тараса Шевченка Микола Семенюк зафіксував понад 12 000 пам'ятників, пам'ятних знаків та меморіальних дощок нашому славному землякові, встановлених у різних кутках земної кулі, а з них поза межами України у 32 країнах світу — 125.

У читача виникне запитання: чому найбільшою кількістю пам'ятників на планеті відзначена діяльність саме цієї людини?

Частково це пояснив свого часу письменник, громадський діяч Борис Грінченко, який ще у 1892 році писав: «Ми певні, що в українській літературі з'явиться ще багато діячів, рівних Шевченкові талантом, але не буде вже ні одного рівного йому своїм значенням у справі нашого національного відродження; будуть великі письменники, але не буде вже пророків».

Власне сучасників, людей минулих поколінь вражає постать Шевченка як пророка, який закликав сповідувати національну ідею як джерело формування людської свідомості та дієву силу творення прогресу. Шевченківські принципи братерства і свободи як оптимальні щодо організації суспільного життя стали знаковими для людей у різних часових вимірах і широтах земної кулі. Тому не дивно, що генія Шевченка досить легко сприймають різні верстви населення нашої планети. Відповідно його ім'я пошановується на різних континентах світу.

Якщо розглядати витоки скульптурної шевченкіани, то варто назвати погруддя роботи скульптора Федора Балавенського,

який почав працювати над образом Великого Кобзаря ще за життя Т. Шевченка (з натури), а завершив його вже після 1862 року як дипломну роботу українського студента Петербурзької Академії мистецтв. Варто зазначити, що першим долучився до створення скульптурної спадщини Тарасові Шевченку майбутній автор відомого пам'ятника гетьману Богдану Хмельницькому у Києві Михайло Микешин. Він ще 1860 року запроєктував розмістити у Новгороді поблизу пам'ятників визначним діячам Київської Русі постаті Т. Шевченка і М. Гоголя, однак російський цар знехтував цією пропозицією. Знаковою подією стало відкриття першого пам'ятника Великому Кобзареві у світі. Це погруддя Т. Шевченка встановлено 1881 року на півострові Мангишлак у Казахстані, де поет відбував покарання. Власне з цього місця розпочалося світове визнання пророка, народженого в Україні. Тарас Григорович залишив у Мангишлаку глибоке і яскраве враження про себе. Ще в 1884 році комендант тодішньої Новопетровської фортеці Іраклій Олексійович Усков у пам'ять про 20-річчя з дня смерті поета встановив біля будинку, де проживав із родиною (а зараз це музей-меморіал), пам'ятник Тарасу Шевченку — перший на казахській землі і у світі загалом. Це було погруддя на круглому п'єдесталі. Постамент виготовив друг Шевченка, казах Каражусуп.

Москва. Один з перших пам'ятників Т. Шевченкові в Росії після жовтневого перевороту було урочисто відкрито в Москві 3 листопада 1918 року на Трубній площі, на початку Різдвяного бульвару. Таку постать, як Шевченко, неможливо непомітно стерти з української історії, відповідно зусилля було спрямовано на «перетворення» Кобзаря в поета-інтернаціоналіста й революціонера. Встановлення пам'ятника в Москві було одним із заходів цієї програми.

На багатолюдному мітингу, з червоними прапорами та хором московських залізничників, виступали тодішні партійні функціонери Л. Каменєв та О. Коллонтай. Автор пам'ятника, російський скульптор Сергій Волнухін, критично оцінював свій твір і розглядав цю роботу як ескіз. Можливо тому, що надто «крипацький» вигляд мав Шевченко?

Пам'ятник, зроблений з нетривкого матеріалу (гіпс), швидко почав руйнуватися. У 1920 році, щоб відлити його з надійнішого матеріалу, пам'ятник перевезли в майстерню скульптора, та невдовзі С. Волнухін помер.

Росія, місто Москва
Russia, Moscow city

Другий пам'ятник Т. Шевченку в Москві було встановлено в 1964 році до 150-річчя від дня народження поета. Попередньо оголосили конкурс проєктів, і кращою з 33-х поданих на розгляд журі було визнано роботу під назвою «Колос» молодих скульпторів Михайла Грицюка, Юлія Сінкевича, Анатолія Фуженка та архітектора Андрія Сніцарева.

Автори проєкту планували створити пам'ятник у вигляді гранітної монолітної скелі з бронзовою постаттю поета. Пам'ятник відтворював образ Шевченка після повернення із заслання: поет, одягнений у кирею, йде назустріч бурі, яка розвіває його одяг. Непокрита голова трохи нахилена вперед, очі задумливо дивляться додолу, зосереджений вираз обличчя, руки стиснуті за спиною.

Хоча захід був офіційним і перед авторами поставлено завдання відкрити пам'ятник Шевченкові в Москві бодай на день-два раніше, ніж у Вашингтоні, де вже давно проводили підготовку цього заходу, їм довелося подолати чимало бюрократичних перепон.

Складнощі здебільшого виникали через відмову митців брати у «співавтори» московських скульпторів, яких їм пропонували. Відстоювати довелося також авторський задум щодо місця для пам'ятника. У Москві його хотіли встановити на Трубній площі, і не в повен зріст, а лише бюст. Автори ж обрали місце біля готелю «Україна», де Шевченка було б добре видно з Москви-ріки.

10 червня 1964 року у сквері напроти готелю «Україна», на набережній ім. Т.Г. Шевченка, відбувся урочистий мітинг, присвячений відкриттю пам'ятника поету.

У пресі не було попередніх повідомлень про день відкриття пам'ятника, не запросили на цей захід і закордонних кореспондентів. Представників українського народу було всього вісім делегатів. Церемонія відкриття, що почалася о п'ятій годині вечора в робочий день, справляла враження поспіху.

Відкривав пам'ятник і виголошував промову тодішній Генеральний секретар ЦК КПРС Микита Хрущов. Було виконано гімн СРСР і Радянської України та «Заповіт» Шевченка. Промова М. Хрущова була скерована в дусі часу на «зміцнення дружби народів-братів» та на викриття «українських націоналістів». Усе разом мало характер адміністративного заходу, а не масового руху.

Та все ж пам'ятник було відкрито. Загальна висота монумента 14 метрів. Постамент, що складається із 22 деталей, встановлений на насипу, висота якого 1,6 метра, а об'єм — 4000 м³ ґрунту. Гранітні блоки для постаменту виготовляли на Жежелівському кар'єрі Вінницької області. Після повної обробки постамент мав вигляд гранітної монолітної скелі в її природному вигляді.

З боку набережної до скверу ведуть гранітні сходи завширшки 15 метрів з трьома маршами по 5 сходинок і двома майданчиками, облицьованими гранітними плитами. Усе це створює чудовий архітектурний і художній ансамбль. Усі написи на пам'ятнику зроблено російською мовою. Наразі цей пам'ятник реставрують, очікувана дата відкриття — 2014 рік.

Перший пам'ятник Т. Шевченку на **Американському континенті** з'явився в 1933 році завдяки всесвітньо відомому українському скульптору Олександрові Архипенку. Він був першим серед представників української діаспори, хто почав професійно вирішувати образ Шевченка у скульптурі. Шевченківська тема посідала у творчості Олександра Порфіровича особливе місце, відмінне від основного річища його мистецьких пошуків.

Сполучені Штати Америки, місто Вашингтон
United States of America, Washington

До його скульптурної шевченкіани увійшло чотири погруддя Шевченка, кожне з яких по-своєму неповторне.

Перша робота над погруддям Шевченка О. Архипенка викликала свого часу багато дискусій. Скульптор зобразив Шевченка з бородою, таким, на думку автора, він повертався із заслання; у лівій руці поет тримає рукописи. Нахилившись до глядача, він показує йому пальцем, куди прямувати — уперед!

Другий пам'ятник, закінчений 1993 року, майстер назвав «Думи мої». Це скульптурний портрет Шевченка в пальті. Підперши голову рукою, поет перебуває весь у полоні своїх дум. Це лірична, надзвичайно вдала психологічна композиція.

Українська громада міста Клівленда (штат Огайо) вжила заходи для того, щоб встановити погруддя в так званому Українському городі — частині парку, де різні національні групи встановлюють пам'ятники своїм найвидатнішим культурним діячам.

Однією із робіт Олександра Архипенка є погруддя на невеликому постаменті з підписом «Шевченко». Цей пам'ятник було встановлено на початку 60-х років у місті Гантері. Це був третій пам'ятник Т. Шевченку в Сполучених Штатах Америки.

Історія встановлення пам'ятника Т. Шевченку в столиці США заслуговує окремої розповіді. З нагоди його відкриття провідна американська преса, що не зовсім прихильно ставилась до українців, запевняла, що пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні є другою американською статуєю Свободи. Українська діаспора доклала чимало зусиль та зуміла надати цій події державної ваги.

Ідея встановлення цього пам'ятника виникла й обговорювалась на шпальтах газети «Свобода» ще в 1956 році, а з вересня цього ж року Культурна комісія Українського народного союзу (УНС) почала вивчати можливості спорудження пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні та порозуміння в цій справі з іншими організаціями.

8 жовтня 1958 року від Українського народного союзу надіслано листа до сенатора Джекобса Джейвітаса з проханням про офіційну допомогу. У своїй відповіді сенатор пообіцяв поставити питання про пам'ятник перед Управлінням штату Колумбія, до якого входить м. Вашингтон, та в Сенатській комісії цього штату, що й було зроблено, а 19 лютого 1959 року Джейвітас виступав з цього питання у Сенаті США.

Наступного дня сьомий Конгрес американських українців у Вашингтоні постановив морально й матеріально підтримати законопроекти, спрямовані на відкриття у Вашингтоні пам'ятника Тарасові Шевченку. 16 травня 1959 року Рада директорів Українського конгресового комітету (УКК) сформувала організаційний комітет у справі пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, із представниками від УКК, Української вільної академії наук у США, Наукового товариства ім. Шевченка та «Самопоміч».

31 березня 1960 року підкомісія Конгресу США розглянула питання про пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні, а 2 квітня ця справа була темою телевізійної передачі. 31 серпня 1960 року резолюцію про пам'ятник одногослосно ухвалив Сенат США, 2 вересня її підписав Президент США Дуайт Ейзенхауер, і резолюція набула сили закону.

16 вересня 1960 року відбулись установчі збори Комітету пам'ятника Шевченкові. До його складу увійшли представники всіх американсько-українських центральних організацій.

Головою комітету було обрано Романа Смаль-Стоцького, його заступниками стали Олександр Архімович та Лев Добрянський.

Новостворений комітет у спеціальній постанові проголосив 1961-й рік Шевченківським і закликав усі українські громади розпочати збір коштів на спорудження пам'ятника.

Для підготовки проектів пам'ятника Комітет створив Мистецьку комісію, яку очолював Святослав Гординський, а пізніше Григорій Костюк. Планували обмежитись конкурсом на пам'ятник серед українських митців діаспори.

В умовах конкурсу було таке: «Бажанням широких кіл громадськості є те, щоб поет був зображений у свої молоді роки, до заслання 1847 року. Однак митці мають вільний вибір. Найважливіше завдання скульпторів — знайти відповідну ідею пам'ятника, яка б по-мистецькому зобразила національне і вселюдське значення Шевченка».

На конкурс надійшло 17 проектів. Журі під головуванням архітектора Аполлінарія Осадца призначило першу нагороду проекту, автором якого був Леонід Молодожанин (Лео Мол); другу нагороду одержав проект роботи Андрія Дарагана, автора пам'ятника Т. Шевченку у Вінніпезі (Канада); третю премію не отримав ніхто.

Проект Л. Молодожанина зображав Шевченка молодим, згідно з побажаннями в умовах конкурсу. Поет стоїть на постаменті в динамічній позі, немов звертаючись до глядачів із палкими словами. Позад нього проект передбачав величезну кам'яну плиту, встановлену вертикально, а на ній — рельєф, що зображає Прометея, згаданого Шевченком у поемі «Кавказ».

17 квітня 1963 року урядова Мистецька комісія затвердила проект Л. Молодожанина разом із поданим архітектором Радославом Жуком проектом оформлення місця, де мав стояти пам'ятник. Це місце було посвячене під пам'ятник в урочистій церемонії 21 вересня 1963 року, що викликало різку реакцію з боку газети «Вашингтон Пост», яка надрукувала кілька статей проти спорудження пам'ятника, згадавши також аргументи про «холодну війну», які ще раніше висунула радянська преса. Але виступи цієї газети не знайшли підтримки серед американської преси.

На початку червня 1964 року було закінчено роботи над монтуванням пам'ятника. До спорудження монумента безпосередньо причетні президенти США 50–60-х років, які підтримали давнє прагнення українців спорудити пам'ятник Кобзареві в аме-

риканській столиці. Гаррі С. Трумен ще тоді, коли тривала дискусія про доцільність спорудження монумента, поклав на себе обов'язки почесного голови Комітету пам'ятника Шевченкові... Дуайт Д. Ейзенхауер підписав схвалений Конгресом Закон про спорудження пам'ятника, а згодом відкрив його і виступив на урочистостях із цієї нагоди з емоційною промовою. Сприяв реалізації зведення пам'ятника Джон Ф. Кеннеді. Ліндон Б. Джонсон висловив своє ставлення до Кобзаря у спеціальному посланні, написаному з нагоди вмурування до підніжжя монумента Пропам'ятної грамоти — звернення до нащадків, у якому було закарбовано історію створення пам'ятника та списки людей, що підтримали ідею його спорудження щедрими жертвами.

У 1984 році у Нью-Йорку вийшла книга Антона Драгана «Шевченко у Вашингтоні», присвячена спорудженню пам'ятника та його відкриттю. Звідси й узяті слова президентів США про Кобзаря.

Джон Ф. Кеннеді: «Я радий, що можу додати свій голос до тих, що вшановують великого українського поета Тараса Шевченка. Ми вшановуємо його за значний внесок у культуру не тільки України, яку він дуже любив і так промовисто описував, а й культуру світу. Його творчість є великою частиною нашої історичної спадщини».

Ліндон Б. Джонсон: «Любов до українського поета цілком зрозуміла і гордість за його досягнення цілком виправдана. Прикметно, що тут, у столиці великої й вільної республіки, поставлено статую Шевченка, щоб вона усім живим і тим, хто приїде після нас, нагадувала і про його велич».

Шевченко цілком заслуговує на почесі. Він був більше, як українцем — він був державним мужем, громадянином світу. Він був більше, як поетом — він був хоробрим борцем за волю. Його поезія — із народу й для народу. Вона давала надію тим, що впадали у розпач, і спонукала до дії тих, хто без неї погодився б на рабство.

Коло Шевченкових слухачів було таке широке, а вплив був такий великий, що його слова знаходили читача й любов далеко поза кордонами рідної країни. Видання його поезій були такими цінними, що кожна родина намагалась знайти дві книги — Біблію і «Кобзар» Шевченка».

Відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні відбулося в суботу 27 червня 1964 року. Це було українське свято, на яке приїхали гості з Канади, Південної Америки, Європи і навіть

Австралії. Було багато молоді й дітей в уніформах своїх організацій, зі своїми прапорами, оркестрами. Сотні українських синьо-жовтих і американських зоряних прапорів.

О 10-й ранку стотисячний похід українців у столиці США на вшанування Кобзаря почався біля пам'ятника Вашингтонові й закінчився біля пам'ятника Шевченкові. Колони йшли повз Білий Дім по Пенсільванія Авеню, а потім по 23-й вулиці до пам'ятника.

На свято прибули почесні гості: митрополит Української Православної Церкви Іван, митрополит Католицької Української Церкви Амврозій, кілька єпископів, президент УНР в екзилі доктор С. Вітвицький, конгресмени, українські артисти та інші.

Перед відкриттям пам'ятника Д. Ейзенхауер сказав: «Дня 13-го, вересня 1960 року, коли підписом я перетворив на закон ухвалу, яка уповноважувала будову цього пам'ятника, сподівався, що ви влаштуєте урочистість відкриття, яка б відповідала величі Тараса Шевченка. Цей день настав, і ви прийшли тисячами з усіх частин Сполучених Штатів Америки; ви прийшли з Канади, з Латинської Америки і Європи та навіть далекої Австралії, щоб ушанувати пам'ять поета, який так промовисто висловив невмирущу рішучість людини боротися за волю та її незгасаючу віру в кінцеву перемогу. Цей поступ прихильників волі, щоб висловити повагу до українського героя, перевершує мої сподівання.

Але його значення не перевершує моєї надії.

Шевченко зазнав урядових узурпацій за думки, які, він вважав, кожен повинен виносити сам за себе самого.

Коли він говорив про українську незалежність від російського колоніального правління, він ставив під загрозу свою власну волю. Коли ж він приєднався до братства, метою якого було встановлення республіканської форми влади в країнах Східної Європи, його було ув'язнено і заборонено писати й малювати, тобто висловлювати свої думки про волю.

Відкриваючи цей пам'ятник великому українському поетові XIX століття, ми заохочуємо сьгоднішніх поетів в Україні, у Східній Європі, в усьому світі включати в їхні вірші прагнення людства до волі, до самовислову, до національної незалежності та до волі для всіх людей. Якби Шевченко жив сьогодні, він був би у перших лавах цього великого змагання. Ми сьогодні презентуємо світові цю статую Тараса Шевченка, Кобзаря України та борця за волю, щоб увічнити віру людини в кінцеву перемогу волі».

Адміністрація штату Колумбія проголосила 27 червня — день відкриття пам'ятника — «Українським днем» і закликала все населення столиці США святкувати цей день разом з українцями.

Сам пам'ятник, дещо змінений від початкового проекту, складається з двох частин. Головна частина — бронзова постава поета на невисокому чотиригранному постаменті із сірого граніту. Йому 31 рік, у цьому віці він створив поему «Кавказ» (1845). Одягнений за петербурзькою модою початку ХІХ століття. Висота Шевченкової постати — 4,2 м. На постаменті викарбувано Шевченкову строфу: «Коли діждемось Вашингтона з новим і праведним законом? А діждемось таки колись!».

Спереду на постаменті простий напис: Тарас Шевченко — 1814–1861 — поет України. На зворотному боці — текст англійською мовою: «Присвячений визволенню, волі й незалежності всіх поневоєних націй, цей пам'ятник Тарасові Шевченкові, українському поетові 19-го століття, борцеві за незалежність України та за волю всього людства, який під чужою російською імперіалістичною тиранією та колоніальним пануванням закликав до „нового й праведного закону Вашингтона”, був відкритий 27 червня 1964 року. Цією історичною подією вшановано 150-річчя народження Шевченка. Пам'ятник був дозволений 86-м Конгресом Сполучених Штатів Америки 31 серпня 1960 року, а закон ч. 86–49 про дозвіл спорудити пам'ятник підписав 34-й президент Сполучених Штатів Америки Дуайт Д. Ейзенхауер 13 вересня 1960 року. Пам'ятник спорудили американці українського роду та їхні друзі».

Друга частина — велика плита зі світло-сірого граніту. Спереду на ній вирізьблено прикутого до скелі Прометея, а на зворотному боці — англійський переклад рядків із Шевченкового «Кавказу»:

Не вмирає душа наша,

Не вмирає воля,

І неситий не виоре

На дні моря поля.

Не скує душі живої

Ні слова живого,

Не понесе слави Бога,

Великого Бога.

Відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні і величезна кількість присутніх на урочистостях з цієї нагоди справили велике враження на американську пресу.

У 1970 році Товариство дружби й культурних зв'язків із закордоном направило до США делегацію, яка мала взяти участь у відкритті пам'ятника Тарасові Шевченку в Орров-парку — мальовничій місцевості поблизу Нью-Йорка, де знаходиться культурний центр української громади Америки.

Погруддя Т. Шевченка, виконане з бронзи, встановлене на високому гранітному постаменті. Автори пам'ятника — народний художник України, скульптор Василь Бородай та архітектор Анатолій Ігнащенко.

Не можна не згадати й інші країни, де вшановували пам'ять Великого Кобзаря. Подаємо дипломатичні візії скульптурної шевченкіани.

Греція. Пам'ятник Тарасові Шевченку в столиці Греції **Афінах** відкрито 2006 р. Урочисту акцію відкриття, що пройшла в рамках днів України в Греції, було приурочено до 192-ї річниці від дня народження Великого Кобзаря. Організаторами заходу стали представництво Всесвітньої організації розвитку країн (WDO) в Україні та посольство України в Греції.

Грузія. Перша згадка про Шевченка в Грузії з'явилася ще 1864 року в газеті «Литературный листок», що виходила в Тифлісі російською мовою. Першим твором Шевченка, опублікованим грузинською мовою, була поема «Наймичка» (журнал «Іверія», 1881 р., № 5).

А до того, у 1860 році на квартирі М. Костомарова в Петербурзі Т. Шевченко познайомився з А. Церетелі — грузинським поетом і громадським діячем, який пізніше у статті «Зустріч із Т. Шевченком» (1911 р.) писав: «Я вперше зрозумів із його слів, як треба любити батьківщину і свій народ.

У мальовничому парку грузинського міста **Поті** стоїть пам'ятний знак Тарасові Шевченку, який було відкрито на честь 11-ї річниці Незалежності України 24 серпня 2002 р. Місце встановлення монумента вибрано не випадково: біля пам'ятника видатному грузинському поетові Акакію Церетелі, про якого йшлося. Робота скульптора Б. Папаскуа.

У м. **Сачхере** встановлено бюст славетного українського поета. Його привезла в дар грузинським друзям делегація з міста Канева Черкаської області. Автор пам'ятника — скульптор В. Дуденко.

2 березня 2007 року в центрі грузинської столиці **Тбілісі** відбулося урочисте відкриття пам'ятника Тарасу Шевченку.

Республіка Грузія, місто Тбілісі
The Republic of Georgia, Tbilisicity

Відлито монумент у Києві на виробничому комбінаті «Художник» Національної спілки художників України. У фундамент пам'ятника закладено капсулу з землею із села Моринці Черкаської області, де народився поет.

Естонія. У столиці Естонії **Таллінні**, недалеко від порту, біля Центру української культури й української церкви створено своєрідний Шевченківський куточок. До 190-річчя від дня народження Кобзаря Конгресом українців Естонії тут було посаджено дуб, а 9 березня 2004 року, в день народження Тараса Шевченка, відбулося урочисте відкриття меморіального каменя на честь поета. Цей пам'ятний знак та дуб, біля якого його встановлено, стануть символами видатного сина українського народу на землі Естонії.

Італія. Історія римського пам'ятника Великому Кобзареві невіддільна від будівництва в Монтепеччато, північно-західній частині міста, на вулиці Боччеа, нового духовно-наукового комплексу для української громади Рима. На мальовничому зе-

леному масиві тут побудовані Український католицький університет ім. св. Климента Папи з Українською малою семінарією й Колегією святої Софії (1964–1966 рр.) та кафедральний собор святої Софії (1967–1969 рр.).

Далі — приміщення університету. Перед ним — погруддя Івана Котляревського (ліворуч) і Маркіяна Шашкевича (праворуч).

Біломармурова статуя Шевченка на площі перед Українським католицьким університетом гармоніює з ансамблем комплексу.

Уже з першого погляду вона вражає і матеріалом, і композицією, і незвичайністю трактування образу. Досі ще не було пам'ятника Шевченкові на повен зріст із білого мармуру. На тлі голубого неба і яскравої південної зелені мармур вражає надзвичайно. Автор пам'ятника і скульптор Уго Мацеї одягнув Тараса Григоровича у римську тогу, зобразив його трибуном-оратором, який, піднісши руку, звертається до присутніх із полум'яним словом. Таке «переодягнення» — образна констатація того, що Шевченко — це не лише український скарб, а й усього людства.

Часові межі репрезентації Шевченка свідомо розмиті, стерті: він є одночасно в Римі сучасному і в Римі стародавньому.

Навкруги монумента — півколом — велика суцільна мармурова лава. На ній вибито сюжети з життя поета — дитинство, наука, широкі світи...

Замість розкішної клумби біля підніжжя пам'ятника — ніби шматочки степу з різнотрав'ям та польовими квітами. Як десь у полі на Шевченковій Черкащині чи на Полтавщині. На постаменті напис: «Учітеся, брати мої».

Аргентина. Пам'ятник українському письменнику та художнику Тарасові Шевченку в Буенос-Айресі відкрито у 1971 році. Пам'ятник подаровано українською громадою в Аргентині за два роки до 75-ї річниці прибуття перших емігрантів з України на знак подяки за наданий притулок.

На постаменті пам'ятника з червоного граніту викарбовано історію його відкриття. Цей пам'ятник Кобзареві зображено на поштовій марці України «100-річчя першого поселення українців в Аргентині», яка була випущена 16 серпня 1997 року. Автор марки — художник Іван Васильович Турецький.

Азербайджан. Пам'ятник Тарасові Шевченку в Баку було відкрито 30 червня 2008 року. У церемонії відкриття брав участь Президент Азербайджану Ільхам Алієв, який назвав

Аргентина, місто Буенос-Айрес
Argentina, Buenos Aires city

символічним те, що пам'ятник Т. Шевченку — борцеві за свободу — стоїть на вулиці Свободи. Він підкреслив, що український і азербайджанський народи з повагою ставляться один до одного і відкриття цього пам'ятника є цьому підтвердженням.

Угорщина. У шевченківські дні українці угорської діаспори згадують непросту історію встановлення пам'ятника Кобзареві в центрі **Будапешта**. Відкрито пам'ятник 11 липня 2007. Встановили монумент у сквері греко-католицької церкви на правому березі Дунаю напроти МЗС Угорщини, тобто на перехрестті популярних туристичних маршрутів.

Автор пам'ятника — Іван Микитюк, член Національної спілки художників України, професор Львівської академії мистецтв, заслужений діяч мистецтв України.

Данія. У вересні 2010 року в столиці Данського Королівства **Копенгаген** відбулось урочисте відкриття бюста національного поета України, що став першим і допоки єдиним пам'ятником Шевченкові у Скандинавії. Погруддя — у парку Естре Анлегу в копенгагенському середмісті. Встановлення пам'ятника Шевченкові ініціювали українська амбасада в Копенгагені та

дансько-українське товариство, основне фінансування проекту взяв на себе колишній посол України в Данії Павло Рябикін. Автор монумента — український скульптор Сергій Богуславський, що мешкає в Копенгагені.

Канада. Пам'ятник Тарасові Шевченку в м. **Оттава** було відкрито 26 червня 2011 року. Це остання великомасштабна робота скульптора Лео Мола (справжнє ім'я — Леонід Григорович Молодожанин).

Пам'ятник знаходиться на кордоні Бейслайн-роуд (Baseline Road) і Херон-роуд (Heron Road) — двох велими жвавих доріг Оттави, поблизу від каналу Рідо, який символічно нагадує Дніпро. Ділянка біля пам'ятника досить простора і дозволяє проводити великі зібрання людей, і навряд чи буде забудовуватися надалі, оскільки з одного боку межує з міським парком, а з іншого — з греко-католицьким собором Св. Іоанна Хрестителя.

Македонія. Бронзового Кобзаря встановили 20 травня 2009 року в центральному парку міста **Скоп'є**, який розташований напроти національного парламенту республіки.

Автор — відомий македонський скульптор, академік Том Серафимівський, представник академічної школи відомого хорватського скульптора Івана Мештровича.

Парагвай. Погруддя Тарасові Шевченку було відкрито під час проведення Тижня українського мистецтва та культури в **Енкарнасіоні** 15 листопада 1976 року. Президент Альфредо Стресснер відкривав погруддя на площі Плаза де Армас у присутності гостей не лише з Парагваю, а також з українських товариств Аргентини, Бразилії, Сполучених Штатів та Канади. Важливу роль у проведенні Тижня та відкритті погруддя відіграла організація «Просвіта».

Польща, місто Варшава
Poland, Warsaw city

Українською на п'єдесталі написано: «Найбільший поет та національний пророк України».

Польща. Пам'ятник Тарасові Шевченку у **Варшаві** відкрито за участю міністрів закордонних справ України та Польщі Анатолія Зленка та Влодзімежа Цімошевича 13 березня 2002 року у сквері його ж імені на перетині вулиць Спацерова, Говорка і Хотиньської. Інвестор — Об'єднання українців у Польщі на чолі з Мирославом Кертичаком. Автор скульптури — український скульптор Анатолій Куш, автор п'єдесталу — польський архітектор Балтазар Брукальський.

Чорногорія. 9 грудня 2009 року прем'єр-міністр України Микола Азаров відкрив пам'ятник українському поету Тарасу Шевченку в **Подгориці**. Церемонія відкриття пам'ятника відбулася в одному з центральних парків міста.

«Відкриття пам'ятника Тарасу Шевченку у Подгориці є проявом поваги до великого поета не тільки з боку українського народу, а й народу Чорногорії», — сказав український прем'єр Микола Азаров, виступаючи на церемонії.

Навіть загальний огляд засвідчує, що скульптурна шевченкіана є гідним пошануванням пам'яті великого сина українського народу.

Література

1. Семенюк М. Скульптурна шевченкіана. — К., 2007.
2. Кучерук О. Вічний Надзвичайний і Повноважний Посол України // Україна дипломатична. — Вип. 4. — К., 2004. — С. 572–579.
3. Пам'ятники Тарасу Шевченку у світі. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://gazeta.ua/ru/articles/life/_lvoviyane-nachislili-1100-pamyatnikov-tarasu-shevchenko-v-mire/340277>Gazeta.ua

Анотація. Подається загальний огляд скульптурної шевченкіани: від відкриття першого пам'ятника Великому Кобзареві (1881 р.) на півострові Мангишлак у Казахстані, встановлення першого пам'ятника на Американському континенті (1933 р.) українського скульптора Олександра Архипенка до великомасштабної роботи скульптора Лео Мола в м. Оттава (2011 р.).

Встановлення пам'ятників Т. Шевченку в Аргентині, Азербайджані, Греції, Грузії, Данії, Естонії, Італії, Польщі, Росії, Угорщині є гідним пошануванням пам'яті великого сина українського народу.

Ключові слова: пам'ятники Т. Шевченка, скульптурна шевченкіана.

Анотація. Подається общий обзор скульптурной шевченкианы: от открытия первого памятника Великому Кобзарю (1881 г.) на полуострове Мангышлак в Казахстане, установление первого памятника на Американском континенте (1933 г.) украинского скульптора Александра Архипенко к крупномасштабной работе скульптора Лео Мола в г. Оттава (2011 г.). Установление памятников Т. Шевченку в Аргентине, Азербайджане, Греции, Грузии, Дании, Эстонии, Италии, Польше, России, Венгрии является достойным почтением памяти великого сына украинского народа.

Ключевые слова: памятники Т. Шевченка, скульптурная шевченкиана.

Summary. Filed the overview of the monuments to Shevchenko: from the opening of the first monument to the Great Kobzar (1881) on the peninsula Mangyshlak in Kazakhstan, establishing the first monument in the Americas (1933) Ukrainian sculptor Alexander Archipenko to large-scale sculptor Leo Mol in the city Ottawa (2011).

Installing the Taras Shevchenko monument in Argentina, Azerbaijan, Greece, Georgia, of Denmark, Estonia, Italy, Poland, Russia, Hungary is a worthy respecting the memory of the great son of the Ukrainian people.

Key words: Shevchenko monuments, sculptures Shevchenkiana.

Borys VOITSEKHIVSKYI,

Member of the Ukrainian Fund of Culture,

Laureate of the Michael Sikorski Prize;

Volodymyr DENYSENKO,

Doctor of Historical Science, Assistant Professor,

the Open University of Human Development «Ukraine»

WORLD CITIZEN BY BIRTH DIPLOMATIC VISION OF SHEVCHENKO IN SCULPTURE

Mykola Semenyuk, one of the many fans and researchers of Taras Shevchenko creative legacy recorded more than 12,000 monuments, memorials and memorial plaques devoted to our glorious countryman put up in various locations of the globe including 125 erected outside Ukraine in 32 countries.

A reader may ask why it is this man that has the greatest number of monuments in the world?

The writer and social activist Borys Grynchenko partly explained this by writing back in 1892: «We are confident there will be many figures in the Ukrainian literature equal in talent with Shevchenko, but there will be none equal in his singificance for our national revival. There will be great writers, but there will not be prophets».

Actually contemporaries, people of the past generations were impressed by Shevchenko as a prophet, who called to manifest the national idea as a source of human consciousness and creative force of progress. Shevchenko's principles of brotherhood and freedom as the best for organization of social life have become extremely important for people in different time dimensions and latitudes of the globe. It is therefore not surprising that Shevchenko genius is readily acknowledged by various populations of our planet. His name is respected in different continents of the globe.

Regarding the origins of Shevchenko in sculpture it is worth mentioning a bust by sculptor Fedor Balavensky, who began working on the image of the great poet during Shevchenko's lifetime from

nature and completed it in 1862 as a diploma work of a Ukrainian graduate student of the Petersburg Academy of Arts. It should be noted that Mykhailo Mykeshin, future author of the monument to Bogdan Khmelnytsky in Kyiv, was the first to contribute to creation of the sculptural heritage of Taras Shevchenko. As early as in 1860 he proposed to put up the monuments of Shevchenko and Gogol near the monuments to outstanding figures of Kievan Rus in Novgorod, but the Russian Tsar ignored this proposal. Unveiling of the first monument to the Great Kobzar in the world was a landmark even. This was the bust of Taras Shevchenko put up in 1881 on the Mangyshlak Peninsula in Kazakhstan, where the poet was serving his sentence. Actually this was the beginning of the worldwide recognition of the prophet born in Ukraine. Taras Shevchenko produced deep and vivid impression in Mangyshlak. In 1884, the then commander of the Novopetrovsk fortress Irakly Uskov erected near the house he lived with the family the monument to Shevchenko to commemorate 20 years since his death. (now it is a museum and memorial). It was the first monument to Taras Shevchenko in the world. It was the bust on a round pedestal. The pedestal was made by Kazakh Karazhusup, Shevchenko's friend.

Moscow. One of the first monuments to Taras Shevchenko in Russia after the October revolution was solemnly unveiled in Moscow on November 3, 1918 in the Trubnaya Square at the head of the Christmas Boulevard. It was impossible to erase such figure as Shevchenko from the Ukrainian history, so the efforts were directed to «transformation» of Kobzar into a poet-internationalist and revolutionary man. Erection of the monument in Moscow was one of the activities of this program.

The then party functionaries L. Kamenev and A. Kollontai participated in the crowded rally with red flags and choir of the Moscow Railway. Author of monument, the Russian sculptor Sergey Volnukhin was critical about his work and considered it as a sketch. Maybe because of bondservant look of Shevchenko?

The monument did not stand for long, because it was made of fragile material (gypsum) and began to crumble. In 1920 it was decided to cast it from wear-resistant material and the monument was moved to the studio of sculptor, but he soon died.

The second monument to Taras Shevchenko in Moscow was erected in 1964 for the 150th anniversary of his birth. Sculpture competition was announced and among 33 presented designs the

jury recognized the work called «Colossus» by young sculptors Mykhailo Grytsyuk, Julia Sinkevych, Anatoly Fuzhenko and architect Andrei Snitsarev as the best.

The authors of the monument planned to create a memorial in the form of a monolithic granite rock with a bronze figure of the poet. The monument depicted the image of the poet after his return from exile: the poet dressed in kyreya is struggling through the storm that waves his clothes. Uncovered head slightly bent forward, his eyes pensively looking down, focused expression on his face, his hands clenched behind his back.

Although the event was official and the authors were assigned to open the Shevchenko monument in Moscow at least a day or two before it was opened in Washington, where the preparations for this event lasted for long, they had to overcome many bureaucratic obstacles.

Difficulties arose mainly because of the refusal of artists to include into the team the proposed Moscow «co-authors». They also had to stand for their idea on the location of the monument. Moscow wanted to erect it on the Trubnaya Square and not full length, but only a bust. The authors chose a place near the hotel «Ukraine», where Shevchenko monument could be clearly seen from the Moskva River.

A solemn meeting devoted to the unveiling of the monument to Shevchenko was held on June 10, 1964 in the park opposite to the hotel «Ukraine» on the riverwalk, which bears the poet's name.

There were no preliminary reports on the day of the unveiling ceremony. There were only eight delegates representatives of the Ukrainian people. The unveiling of the monument, which began at five o'clock in the working day produced the impression of haste.

The then Secretary of the CPSU Central Committee Mykyta Khrushchev opened the monument and delivered a speech. The anthem of the USSR and Soviet Ukraine as well as «Zapovit» by Shevchenko were performed. Khrushchev's speech was delivered in the spirit of time on strengthening friendship among fraternal peoples and exposure of the «Ukrainian nationalists». Altogether these actions were of the administrative nature and did not resemble a mass movement.

Yet the monument was unveiled. The total height of the monument is 14 meters. Pedestal consisting of 22 parts was erected on the mound 1.6 meters high made of 4000 m³ of soil. Granite blocks

for the pedestal were made on Zhezhelivsky quarry in the Vinnytsia oblast. After complete dressing the pedestal looked like a monolithic granite rock in its natural form.

Granite stairs 15 meters wide with three marches in 5 steps and two platforms lined with granite slabs lead to the riverwalk. All this creates a magnificent architectural and artistic ensemble. All inscriptions on the monument are made in Russian. Currently, this monument is under restoration and the expected opening date will be in 2014.

The first monument to Taras Shevchenko in the American continent was made in 1933 by the world-famous Ukrainian sculptor Oleksander Archypenko. He was the first among the Ukrainian diaspora representatives, who began professionally implementing the image of Taras Shevchenko in sculpture. Shevchenko occupied in his creative work a special place different from his other artistic search. He created four busts of Shevchenko, each being unique in its own way.

The first Shevchenko's bust sculptured by Archypenko caused a lot of discussions at the time. The sculptor portrayed Shevchenko with a beard because according to the sculpture, Shevchenko looked like this, when he returned from exile. The poet holds the manuscript in his left hand. Leaning to the audience, he shows with his finger where to go — forward!

His second monument completed in 1993 the master called «My Thoughts». Shevchenko is sculptured in the coat with his hand propping his head. The poet is wrapped up in his thoughts. This is a lyrical and very psychological composition.

The Ukrainian community in Cleveland (Ohio) took steps to erect the bust of Shevchenko in the so-called Ukrainian City — the park area, where different national groups erect monuments to their prominent cultural figures.

One of the works by Oleksander Archypenko is a bust on a small pedestal with inscription «Shevchenko». This monument was erected in the early 60's in Hunter. This was the third monument to Taras Shevchenko in the United States.

History of erecting the monument to Taras Shevchenko in Washington deserves a separate story. On the occasion of its unveiling the leading American newspapers that were not entirely sympathetic toward Ukrainians, reported that the Shevchenko monument in Washington was the second American Statue of Liberty. The

Ukrainian diaspora worked hard and managed to make this event nationally significant.

The idea of erecting this monument was initiated and discussed in the newspaper «Freedom» in 1956. In September the same year the Cultural Commission of the Ukrainian National Association (UNA) began to search the possibility of erecting the Shevchenko monument in Washington and to seek assistance in this matter with other organizations.

On October 8, 1958 the Ukrainian National Association sent a letter to Senator Jacobs Jevitas asking for official support. In his response, Senator promised to raise the issue about erecting the monument before the Office of Colombia state, which includes Washington, and before the Senate Committee of this state, which was done and on February 19, 1959 Jevitas spoke on this issue in the U.S. Senate.

On the next day, the 7th Ukrainian American Congress in Washington decided to support morally and materially the draft regulations aimed at erecting the monument to Taras Shevchenko in Washington. On May 16, 1959 the Board of Directors of the Ukrainian Congress Committee (UCC) formed the Organizing Committee for erection of the Shevchenko monument in Washington. The Committee included representatives from the UCC, the Ukrainian Free Academy of Sciences in the U.S., the Shevchenko Scientific Society and support groups.

On March 31, 1960 the Congress Subcommittee considered the issue on Shevchenko monument in Washington, and on April 2 the issue was discussed on the TV. On August 31, 1960 the U.S. Senate unanimously passed the resolution on the monument, on September 2 it was signed by the U.S. President Dwight D. Eisenhower and the resolution became the law.

The foundation meeting of the Committee for the Shevchenko monument was held on September 1960. It consisted of representatives of all US-Ukrainian central organizations. Roman Smal-Stotsky was elected as the Chairman of the Committee. His deputies were Oleksander Arhimovych and Lev Dobryansky.

The newly created Committee in its special resolution declared 1961 the Year of Shevchenko and called all Ukrainian communities to begin raising money to build the monument.

The Committee created the art commission headed first by Sviyatoslav Hordynsky and later by Gregory Kostiuik. It was planned to announce the tender among the Ukrainian diaspora artists.

One of the tender requirements read: «General public wishes that the poet to be depicted in his younger years, before his exile in 1847. However, artists have a free hand. The main idea is to find an appropriate expression of Shevchenko's national and world significance».

The tender committee received 17 designs. The jury chaired by the architect Apolinary Osadets awarded the first place to the design by Leonid Molodozhnyn (Leo Mol); the second award was received by Andrei Daragan, the author of the monument to Taras Shevchenko in Winnipeg (Canada), third prize was not awarded.

Design by L. Molodozhnyn depicted a young Shevchenko in line with the tender requirements. The poet is standing on a pedestal in a dynamic pose, as if addressing a crowd with passionate words. Behind him, there is a huge vertically set stone slab with a relief depicting Prometheus as Shevchenko mentioned him in his poem «Caucasus».

On April 17, 1963 the Government Art Commission approved L. Molodozhnyn's design along with the design for decoration of the place chosen for the monument. This place was solemnized for the monument erection on September 21, 1963, which provoked a strong reaction from the newspaper «Washington Post» that published several articles against the monument remembering the «cold war», the argument previously mentioned in the Soviet press. However, the American press did not support this newspaper.

Assembling of the monument was completed in early June 1964. The U.S. Presidents of 50–60's were directly involved in erecting the monument because they supported the long-cherished desire of the Ukrainians to erect a monument to Kobzar in the U.S. capital. Harry S. Truman at a time of a lengthy discussion about the feasibility of erecting the monument assumed the duties of honorary chairman of the Shevchenko Monument Committee... Dwight D. Eisenhower signed the Act on construction of the monument approved by the Congress. In due time he opened the monument and made an emotional speech at the celebration of this event. John F. Kennedy also assisted in the construction of the monument. Lyndon B. Johnson expressed his attitude to the poet in a special letter written on the occasion of building into the foot of the monument the commemorative certificate, the appeal to posterity describing

the history of the monument construction and lists of people, who supported the idea with their generous donations.

In 1984 a book by Anton Dragan «Shevchenko in Washington» on the monument and its opening was published in New York. The words of the USA President about Kobzar are taken from this book.

John F. Kennedy: «I am happy that I can add my voice to those, who worship the great Ukrainian poet Taras Shevchenko. We honor him for his significant contribution to the culture not only in Ukraine, which he loved, and so eloquently described, but also to the culture of the world. His creative work is a big part of our historical heritage».

Lyndon B. Johnson: «Love to the Ukrainian poet is understandable and pride for his achievements is fully justified. It is remarkable that here in the capital of a great and free republic we have a statue of Shevchenko to remind all living and those who will come after us about of his greatness.

Shevchenko deserves the honors. It was more than Ukrainian — he was a public man, a citizen of the world. He was more than a poet — he was a brave fighter for freedom. His poetry is from people and for people. It gave hope to those, who fell into despair and encourage those in slavery for actions.

A circle of Shevchenko's readers was so broad, and the impact was so great that his words found fans and love far beyond the borders of his native country. The poetical publications were so valuable that every family tried to find two books — the Bible and «Kobzar» by Shevchenko.

Opening of the Shevchenko monument in Washington was held on Saturday on June 27, 1964. This was a Ukrainian festival attracting guests from Canada, South America, Europe and even Australia. There were many young people and children in the uniforms of their organizations with their flags and orchestras. Hundreds of Ukrainian blue and yellow and American star flags were there.

At 10 o'clock in the morning hundred thousand Ukrainians began their march in the capital of the United States to honor the poet. The march started at the Washington Monument and ended at the Shevchenko monument. Columns walked past the White House along Pennsylvania Avenue and then along the 23rd Street to the monument.

Special guests participated in the event: Ivan, Ukrainian Orthodox Church Metropolitan, Ambrosy, Metropolitan of the Ukrainian Catholic Church, some bishops, the President of UNR in exile Dr. S. Vitvytsky, congressmen, Ukrainian artists and others.

Before unveiling of the monument D. Eisenhower said: «On the 13th of September 1960, when I signed into law a ruling authorising erection of the monument, I hoped that you would arrange the opening ceremony that would meet the greatness of Taras Shevchenko. This day has come and thousands of Ukrainians from all over the United States came here. You have come from Canada, from Latin America and Europe and even from distant Australia to commemorate the poet who so eloquently expressed his undying determination to fight for the freedom of man and its undamped faith in the ultimate victory. This progression of freedom supporters to express respect for the Ukrainian hero surpasses my expectations.

Shevchenko was prosecuted by the government for opinions which he believed everyone should make for themselves alone.

When he spoke of Ukrainian independence from the Russian colonial rule, he put at risk his own freedom. When he joined the fraternity, whose goal was to establish a republican form of government in the Eastern Europe, he was imprisoned and forbidden to write and paint, that is, to express his views on freedom.

By unveiling of the monument to the great Ukrainian poet of the 19th century we encourage poets of today in Ukraine, Eastern Europe and all over the world to include in their poems striving for liberty, for freedom of expression, for national independence and for freedom for all people. If Shevchenko were alive today, he would have been in the forefront of this great liberty movement. Today we present to the world the statue of Taras Shevchenko, the Ukrainian poet and fighter for freedom for perpetuating human faith in the ultimate victory of liberty».

The Colombia State Administration declared June 27, the day of the monument unveiling the Ukrainian Day and called on all U.S. people to celebrate this day with the Ukrainians.

The monument with some modifications from the original design consists of two parts. The main part is a bronze figure of the poet at a low rectangular pedestal of gray granite. He is 31 years old, the age he created the poem «Caucases» (1845). He is dressed after the St. Petersburg fashion of early 19th century. Height of Shevchenko figure is 4.2 m. The pedestal has Shevchenko's verse

engraved: «When shall we have Washington with a new and righteous law? Once we will at last!».

On the front on the pedestal there is a simple inscription: Taras Shevchenko — 1814–1861 — the poet of Ukraine. On the reverse side there is a text in English: «Dedicated to the liberation, freedom and independence of all captive nations this monument of Taras Shevchenko, 19th century Ukrainian poet and fighter for independence of Ukraine and the freedom of all mankind, who under foreign russian imperialist tyranny and colonial rule appealed for „the new and righteous law of Washington”, was unveiled on June 27, 1964. This historic event commemorated the 150th anniversary of Shevchenko’s birth.

The memorial was authorized by the 86th Congress of the United States of America on August 31, 1960, and signed into public law 86-749 by Dwight D. Eisenhower, the 34th President of the United States of America, on September 13, 1960. The statue was erected by Americans of Ukrainian ancestry and friends».

The second part of the monument is a big slab of light gray granite. On the front Prometheus chained to a rock is carved and on the back side there is English translation of lines from Shevchenko’s «The Caucasus»:

*...Our soul shall never perish,
Freedom knows no dying
And the greedy cannot harvest
Fields where seas are lying,
Cannot bind the living spirit
Nor the living word
Cannot smirch the sacred glory
Of th’almight lord.*

Unveiling of the Shevchenko monument in Washington and a large number of those present at the celebration of this event impressed the American press.

In 1970, the Society of Friendship and Cultural Relations with Foreign Countries sent a delegation to the United States, which was to take part in the unveiling of the monument to Taras Shevchenko in the Arrow Park, a picturesque area near New York City, where the cultural center of the Ukrainian American community is located.

Bust of Taras Shevchenko, made of bronze, is set on a high granite pedestal. The monument was designed by People’s Artist

of Ukraine sculptor Vasyl Borodai and the architect Anatoly Ignashchenko.

One cannot but mention other countries where the memory of the great poet is honored. Below are diplomatic vision of Shevchenko in sculpture.

Greece. Monument to Taras Shevchenko in the Greek capital **Athens** was unveiled in 2006. Solemn ceremony of the monument unveiling, which took place during the days of Ukraine in Greece was dedicated to the 192nd anniversary of the great poet birth. The organizers of the event were representative of the World Development Organization in Ukraine and the Embassy of Ukraine in Greece.

Georgia. The first mention of Shevchenko in Georgia appeared in 1864 in the newspaper «Literature Newsletter» published in Tiflis in Russian. The poem «The Hireling» was the first Shevchenko's work published in Georgian (Iberia Journal, 1881, № 5).

Before that, in 1860 Shevchenko met A. Tsereteli, the Georgian poet and public figure, at the M. Kostomarov's place in St. Petersburg. Later Tsereteli wrote in his article «Meeting with Taras Shevchenko» (1911): «For the first time I realized what is to love your homeland and your people from him».

In the beautiful Georgian city of **Poti** in the picturesque park there is a memorial to Taras Shevchenko unveiled on occasion of the 11th anniversary of Independence of Ukraine on August 24, 2002. A place of erecting the monument was chosen purposefully. It is erected near the monument to the mentioned famous Georgian poet Akaki Tsereteli. B. Papaskua sculptured the monument.

A bust of the famous Ukrainian poet is placed in **Sachher**. It was brought by the delegation from the city of Kanev, Cherkassy region as a gift to Georgian friends. The monument is sculptured by V. Dudenko.

On March 2, 2007 in the center of the Georgian capital Tbilisi the monument to Taras Shevchenko was unveiled. The monument was cast in Kyiv at the production plant «Artist» of the National Union of Artists of Ukraine. At the foundation of the monument lies the capsule with soil from the village Moryntsi of Cherkasy region, where the poet was born.

Estonia. A unique corner of Shevchenko is created in the Estonian capital Tallinn, close to the port, near the Center of Ukrainian Culture and Ukrainian church. The Congress of Ukrainians

in Estonia planted there an oak on occasion of 190th anniversary of Taras Shevchenko' birth. On March 9, 2004, on birthday of Taras Shevchenko, the inauguration of a memorial stone in honor of the poet took place. This memorial and the oak, will become symbols of the prominent son of the Ukrainian people in the land of Estonia.

Italy. History of Roman monument to the Great Poet is inseparable from construction of a new spiritual and scientific complex for the Ukrainian community in Rome in Montespaccato, the north-western part of the city, in Boccea street.

The Ukrainian Catholic St. Clement University, the Ukrainian small seminary, St. Sophia Collegium (1964–1966) and the Cathedral of St. Sophia (1967–1969) are built in picturesque green location.

Near the University building there is a bust of Ivan Kotlyarevsky (left) and a bust of Markoyan Shashkevych (right).

White marble statue of Shevchenko in the square in front of the Ukrainian Catholic University is in harmony with the ensemble of the complex.

Even at first glance it strikes with the material and composition and with unusual interpretation of the poet image. It was the first monument to Shevchenko full height of white marble. The marble looks magnificent against the background of blue sky and bright green vegetation. Author of the monument sculptor Ugo Maciej dressed Taras in a Roman toga portraying him as a tribune, who is addressing the audience with a fiery speech, his hand wav-

Білорусь, місто Мінськ
Belarus, Minsk city

ing. This garment is a creative message that Shevchenko is not only Ukrainian treasure, but belongs to the whole of humanity.

Timeframes of Shevchenko's presentation are deliberately blurred, erased: he is both in ancient and modern Rome.

Around the monument there is semicircle of a large solid marble bench. with carved scenes from the poet's life – childhood, study, wide world...

Instead of a luxurious flower bed at the foot of the monument there is a piece of steppe grasses and wildflowers similar to those in poet's native land in Cherkasy and Poltava region. There is an inscription on the pedestal: «Learn, my brothers».

Argentina. Monument to the Ukrainian writer and painter Taras Shevchenko was unveiled in Buenos Aires in 1971. The monument was donated by the Ukrainian community in Argentina two years before the 75th anniversary of the arrival of the first immigrants from Ukraine as a sign of gratitude for the shelter.

History of its unveiling is engraved on the monument pedestal of red granite. Monument to Taras Shevchenko is depicted on a post-

age stamp of Ukraine «100th anniversary of the first Ukrainian settlement in Argentina», which was released on August 16, 1997. Artist Ivan Turetsky is the author of the stamp.

Azerbaijan. Monument to Taras Shevchenko in Baku was unveiled on June 30, 2008. The unveiling ceremony was attended by the resident of Azerbaijan Ilham Aliyev, who called it symbolic to place the monument to Taras Shevchenko, the fighter for liberty, in Liberty Street. He stressed that the Ukrainian and Azerbaijani people respect each other and unveiling of this monument is a proof of it.

Hungary. Ukrainians of the Hungarian diaspora in the Shevchenko Days recollect the

history of erecting the monument to the great poet in the center of **Budapest**. The monument was unveiled on July 11, 2007. It was erected in the park near the Greek Catholic Church on the right bank of the Danube opposite to the Ministry of Foreign Affairs of Hungary, on the crossroads of popular tourist destinations.

Ivan Mykytyuk, a member of the National Union of Artists of Ukraine, Professor of the Lviv Academy of Arts, Honored Artist of Ukraine is the author of the monument.

Denmark. A ceremony of unveiling the bust of the Ukraine's national poet was held in the capital of the Kingdom of Denmark **Copenhagen** in September 2010. It is the first and the only Shevchenko monument in Scandinavia. The bust is located in the Østre Anlæg park in the downtown of Copenhagen. Erection of the Shevchenko monument was initiated by the Ukrainian Embassy in Copenhagen and the Danish-Ukrainian Association. The former Ambassador of Ukraine to Denmark Pavlo Ryabykin was main funder of the project. The author of the monument is the Ukrainian sculptor Sergey Bohuslavsky, who lives in Copenhagen.

Canada. Monument to Taras Shevchenko in Ottawa was unveiled on June 26, 2011. This is the last large-scale work of sculptor Leo Mol (real name — Leonid G. Molodozhany).

The monument is located on the border of the Baseline Road and Heron Road, two very busy roads in Ottawa, close to the Rideau Canal, which symbolically resembles the Dnieper. Area near the monument is quite spacious and allow holding large gatherings of people. It is unlikely to be developed in the future, because one

Республика Казахстан, місто Актау
The Republic of Kazakhstan, Aktau city

Угорщина, місто Будапешт
Hungary, Budapest city

side borders on the city park and the other — on the Greek Saint-Jean Baptiste's Cathedral.

Macedonia. The bronze poet was erected on May 20, 2009 in the central park of the city of **Skopje**, which is located opposite the National Parliament of the Republic.

The author of the monument is the known Macedonian sculptor, member of the Arts Academy Tom Seraphimsky, a representative of the academic school of the famous Croatian sculptor Ivan Meshtrovic.

Paraguay. Bust of Taras Shevchenko was unveiled during the Week of Ukrainian Art and Culture in **Encarnación** on November 15, 1976. The President Alfredo Stressner unveiled the bust at the Plaza de Armas in the presence of guests not only from Paraguay, but also from Ukrainian communities in Argentina, Brazil, the United States and Canada. The organization «Prosvita» played an important role in conducting the Week and unveiling the bust.

It is enscribed on pedestal in Ukrainian: «The greatest national poet and prophet of Ukraine».

Poland. Taras Shevchenko monument in Warsaw was unveiled by the Minister for Foreign Affairs of Ukraine and Poland Anatoly Zlenko and Włodzimierz Cimoszewicz on March 13, 2002 in the park that bears Shevchenko's name. It is located at the intersection of Spatserow, Hovorka and Hotynska streets. The monument erection was funded by the Association of Ukrainians in Poland headed by Myroslav Kertychak. The Ukrainian sculptor Anatoly Kushch is the author of the monument, the Polish architect Baltazar Brukalsky is the author of the pedestal.

Montenegro. On December 9, 2009 the Prime Minister of Ukraine Mykola Azarov unveiled a monument to the great Ukrainian poet Taras Shevchenko in **Podgorica**. The unveiling ceremony took place in one of the central parks of the city.

«Unveiling of the monument to Taras Shevchenko in Podgorica is a manifestation of respect to the great poet not only by the Ukrainian people, but also by the people of Montenegro», said the Ukrainian Prime Minister Mykola Azarov speaking at the ceremony.

Even this brief overview shows that Shevchenko in sculpture is a real manifestation of respect and memory about the great son of the Ukrainian people.